

Naročnina

Dnevna izdaja

za kraljevino Jugoslavijo

mesечно 25 Din

polletno 150 Din

celoletno 300 Din

za inozemstvo

mesечно 40 Din

podeliška izdaja

celoletno v Jug.

slaviji 120 Din, za

inozemstvo 140 D

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
istop. peni-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm v širini
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
p. Pr. večjem g
narocni popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka
in dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirano
pisma se ne sprejemajo • Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštva št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 • Celokupni
račun: Ljubljana štev. 10.650 in 10.349
za inštalac. Sarajevski 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Notranja kolonizacija

310.139 kvadratnih kilometrov meri Italija in ima 40.796.000 prebivalcev. Jugoslavija pa meri 248.665 km, torej le malo manj ko Italija in ima s svojimi 12 milijoni skoraj štirikrat manj prebivalstva ko Italija. Pri tem pa je Jugoslavija bogatejša na plodni zemlji in na rudnikih od Italije. Pa tudi glede zemljepisne lege, naravnih lepote ne zaostaja za Italijo. A kljub temu odhaja vsako leto na tisoče in tisoče ljudi v tujino, ker doma ne najdejo dela. Ta resnica ni za nas samo žalostna, temveč tudi sramotna, ker dokazuje, da ne znamo zaposliti naših ljudi, da ne znamo izkoristiti naše zemlje tako, kakor bi mogli in morali.

Posledica tega je, da trpi ves naš razvoj. Pošiljamo svoje najboljše moči v tujino, doma pa so cele pokrajine, ki ne morejo napredovati, ker manjka delovnih rok, ker so premalo obljude. S pametno notranjo kolonizacijo pa bi mogli to kričevo napako odpraviti, toda žal se notranja kolonizacija sploh ne izvaja, ali pa čisto napačno. A brez pametne notranje kolonizacije ne bo šlo in ne more iti in zato jo je treba pričeti izvajati.

Seveda pa je čisto zmotno mnenje, da bi se mogla izvesti notranja kolonizacija zastoj in brez denarja. Nasprotno bo zahtevala mnogo denarja, ker vsaka investicija nekaj velja. Kolonizacija pa, ki celo pokrajino spremeni iz neobdelane v obdelano zemljo, pa je že celo velika investicija, ki zahteva mnogo finančnih žrtv. Toda vse te žrtve se izplačajo in že v par letih bogato obrestujejo. Tudi ni zadosti, če dobi naseljenec samo zemljo, mora dobiti zemljo, hišo, poljsko orodje, živino, živež in vse potrebno za par let, dokler ne prične donati njegovo delo sadov. Ni pa treba, da bi bilo vse, to naseljenec darovano, temveč je čisto pravično, če naseljenec vse to polagoma plača, ker zavest, da si je s svojim delom novo domaćijo pridobil, dviga njegovo zavest in krepi njegovo moralno. Seveda pa se naseljenec tudi ne sme odirati ali pa zahtevati od njega prevelikih obresti, ker je za državo dobiček v tem, da je naseljenec spremenil neplodno zemljo v plodno. Zato bi bilo treba ustanoviti veliko banko, ki bi notranje naseljevanje z državno pomočjo financirala in oskrbela naseljenca z vsem potrebnim. V to službo bi bilo treba postaviti tudi nemške reparacije. Ne zahtevati nepotrebne in drage aparate, temveč to, kar najbolj neobhodno potrebujemo in kar nam daje možnost, da postane vsa Jugoslavija kulturna zemlja.

Ali še na drugo notranjo kolonizacijo je treba misliti. Marsikje so kmečke hiše že prepolne, za ves ta naraščaj je treba najti dela. A v prvi vrsti je treba ta naraščaj zaposliti pri poljedelstvu in zato je treba pomagati tem ljudem, da pridejo do svoje zemlje. Kmet je vedno pripravljen kupiti zemljo in zato bi morala država kmeta v tem stremeljenju podpirati. Kmet, ki toliko in toliko let obdeluje zemljo na kakem veleposestvu kot najemnik, bi moral dobiti pravico, da si to zemljo kupi. Sila države in naroda je v samostojnem kmetovalcu in zato je treba gledati na to, da jih bo čim več v državi.

Nad vse pa je treba pospešiti tudi razna melioracijska dela, ne samo zaradi zaposlitve ljudi, temveč tudi v svrhu povečanja produkcije. Tako bi bil res že skrajni čas, da bi se pričelo osuševanje ljubljanskega barja. Koliko močnih kmetij bi moglo nastati na tem prostoru, za koliko naših ljudi bi bilo prostora!

Mnogo naših ljudi odhaja v tujino, ker se doma premalo zasluži in dejansko so tudi pri nas mezde prenizke. Ljudem se delo preslabo izplača in to zmanjšuje produkcijo. Deloma je vzrok slabim cenam še prenizka kvaliteta naše produkcije, deloma pa je vzrok v preslabi organizaciji naše zunanje trgovine. Vse te nedostatke je treba odpraviti, ker vse to ovira uspešni razvoj gospodarstva, na čemur v prvi vrsti temelji notranja kolonizacija.

A tudi za razvoj domačega obrta je treba storiti več, mnogo več, kakor se stori. Zakaj ne bi država dobavljala ljudem potrebne stroje za domačo obrt na račun nemških reparacij? Zakaj se ne bi dobavljali tudi plotilni, šivalni in drugi stroji? In čeprav bi dobavljala država take stroje tudi za polovico in četrtinsko ceno, bi še vedno vsled zaposlitve ljudi silno mnogo pridobila. Seveda pa bi morali biti vsi ti stroji najboljše kvalitete, ne pa takšni, da bi se jih ljudje kar bali. Na ta način pa bi se tudi silno zmanjšal naš uvoz, od česar bi imela država nov dobiček.

Socialni napredek posameznika nujno povzroča tudi napredek naroda in države in zato

Preobrat v fašizmu?

Fašizem se postavlja na čelo pacifizma

London, 23. jan. Govor italijanskega delegata Grandija na otvoritveni seji pomorske konference je napravil naravnost senzacionalen vtis, da si je poizkus Italije, da se popolnoma identificira z miroljubno politično tezo obeh anglosaksonskih držav, davno ugotovljen fakt. Vendar ni nihče pričakoval, da bo g. Mussolini, ki je Grandijev govor inspiriral, šel v svoji »miroljubnosti« tako daleč. Imenoval je namreč militaristično politiko »predsedek barbarških dob, staro tradicijo in produkt strahu, ki ga mora moderno človeštvo premagati.«

Ta preobrat je narekovan po vedno bolj poslabšajočih se notranjih, zlasti pa gospodarskih prilikah v Italiji. Mussolinijev »Popolo d'Italia« piše, da si je fašizem zapisal na svoja znamenja »resničen mir in resnično pravičnost na zemlji«. Italijanski humaniteti — tako pravi dalje — se protivi, da je Evropa razdeljena v zmagovalce in premagane. Italiji se stoji hinavstvo politike, ki gradi mir na podjarmljevanju in nasilju. »Svet,« — tako piše Mussolinijev organ dobesedno — »mora gledati v Italijo centrum miru, propovednico

ljubezni in mirnega soživljenja narodov na podlagi enakopravnosti!«

To so naravnost diametralno nasprotni nazori nego jih je dosedaj oznanjal fašizem in zaradi katerih je g. Mussolini še nedavno izval najostrejši konflikt z Vatikanom, ki se je bil obrnil proti njegovi vzgoji v duhu nasilne moči, imperializma in osvajanja sveta po »habri rimski volkulji«. Vzrok temu novemu »evangeliju« fašizma so energični klici italijanske industrije in trgovine, da naj se preneha s politiko provociranja sveta z imperialističnimi grožnjami, ki so izpodkopale italijanski kredit. Temu pritisku se je moral g. Mussolini udati tako daleč, da »Popolo d'Italia« fašistom mesto vojnih osvajalcev postavlja za najvišji vzor mirnega oratarja Vergila, kojega tisočletnica se bo drugo leto praznovala, in njegovih Georgica, »ki da morajo postati brevir fašističnega državnika«. Obenem s tem napoveduje preusmeritev italijanske gospodarske politike iz industrializma, ki povzroča vojne, v agrarizem.

Civiliziran svet ne more več molčati

Sodba angleškega lista o verskem preganjanju v Rusiji — Hvala — ležnost do papeža — Blumkin — ustreljen

»Tablet«, angleški katoliški tednik, ki je letos stopil v svoje 90. leto, zelo energično komentira pretresljive vesti, ki prihajajo iz Rusije o preganjanju kristjanov ob priliki letošnjega božiča.

Velika večina je obdržala julijski koledar in tako so torej pravoslavni božič na mnogih krajih obhajali na našo Epifanijo, to pa več ali manj skrito. Na ta dan so se ponovili isti izgrezi, plenitve cerkev in protiverske manifestacije, kakor 25. decembra. Uničenje vsega, kar je verskega in kar služi verstvi, je v Rusiji tako popolno, kakor piše »Tablet«, da bodo morali verniki tedaj, ko spet zasine zarja verske svobode, povsod začeti znova in da bo spomin na sodobna preganjanja ostal v zgodovini pod imenom »mučeniška Rusija«.

Toda najstrašnejša je misel, tako nadaljuje list, da ljudje izvršujejo taka nasilja nad drugimi ljudmi ne morda kje v osrednji črne Afriki ali na kakem kanibalskem otočju, ampak v Evropi in sicer 40 ur pota z vlakom od Doverja.

»Ne bo več mogoče,« dostavlja »Tablet«, da

Otvoritev nove tovarne za bankovce v Belgradu

Belgrad, 23. jan. (AA.) Svečani otvoritvi nove tovarne za novčanice, ki jo je zgradila Narodna banka, bodo med drugim prisostvovali viceguverner francoske narodne banke Fournier in glavni bančni strokovnjak Schuller. V imenu francoske vlade bo tej proslavi, ki bo 26. januarja, prisostvoval francoski poslanik v Belgradu Dard.

Seja belgrajske obrtniške zbornice

Belgrad, 23. jan. AA. Snoči je bila plenarna seja glavne uprave obrtniške zbornice v Belgradu. Na seji so bila pretresena razna obrtniška vprašanja. Med drugim je glavna uprava sklenila, da se naj moške in ženske krojaške obrti, ki so bile doslej ločene, smatrajo za eno obrt. Nadalje je bilo sklenjeno, da se sprejmejo rokodelci strojno-tehničnih naprav v članstvo kot strokovni delovodje. Končno je uprava na željo nekih obrtnikov sklenila predložiti kraljevski vladi spomenico s prošnjo, da naj državne delavnice ne sprejemajo privatnih naročil. Seja glavne uprave se bo nadaljevala jutri. Na tej seji bodo pretresani zakonski načrti, ki se tičejo našega obrtništva.

je le v interesu države, če se čim bolj potruditi, da vsakemu svojemu državljanu pomaga priti do kruha, in sicer do dobrega kruha. Notranja kolonizacija je tak velik pripomoček za napredek posameznika in zato ga naj država izrabiti v čim večji meri, a previdarno in pametno. In potem ne bo treba, da bi naši ljudje po vsem svetu iskali kruha, ker naši ga bodo doma in brez onih nevarnosti, ki jih morajo premagati v tujini.

Komisija za novi uradniški zakon

Belgrad, 23. jan. AA. Minister pravde dr. Srskić je imenoval v komisijo za novi uradniški zakon te gospode: za predsednika komisije dr. Ninka Perića, bivšega ministra, za člane pa Vaso Petrovića, sodnika apelacijskega sodišča v Novem Sadu, dr. St. Sagadin, drž. svetn., Milenka Veselinovića, člana gl. kontrole, Dragutina Pintarja, člana gl. kontrole, dr. M. Jovanovića, načelnika ministristva financ, Božidarja Miševića, šefa odseka v ministristvu financ, za delovodjo pa Dragišo Mičo, tajnika ministristva pravde. Ta komisija bo imela nalogo, da z novim projektom uradniškega zakon po možnosti izenači pogoje, položaj in prejemke vseh uradnikov.

Vesti iz Hrontske

Zagreb, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Upravni odbor Zakladne bolnice je končal parceliranje zemljišča bivše Zakladne bolnice v Zagrebu. Zemljišče se je razdelilo na 11 parcel, ki bodo prodane najboljšim kupecem. Parcele merijo od 350 do 900 kvadratnih metrov.

Zagreb, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Po zaslugi agronomov so se organizirali v koprivniškem okraju gospodarski tečaj, ki bodo trajali do 20. februarja. Zanimanje od strani kmetovalcev je zelo veliko.

Zagreb, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne ob štirih je zadela kap geometra Klemenčiča Oskarja v Berislavičevi ulici, ko je iz svojega stanovanja nameraval iti v gledališko kavarno.

Subotica, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Po Hudožestvenikih gostuje v Subotici tudi »Modra ptica«. Vse vstopnice so že razprodane. Po gostovanju v Subotici pride »Modra ptica« tudi v Novi Sad, Belgrad, Zagreb in Ljubljano.

Sarajevo, 23. jan. AA. Policija je zaprla vse one, ki nočejo niti plačati, niti se z delom oddolžiti za kuluk.

Trifunović - minister za javna dela

Belgrad, 23. jan. AA. Z današnjim ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih zadev generala Živkovića je bil imenovan za ministra javnih del Filip. J. Trifunović, načelnik tehničnega oddelka banske uprave.

Ljubljanska bolnišnica postane državna

Belgrad, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Vrhovni zakonodajni svet je danes sprejel zakon o bolnišnicah. Glavna sprememba tega zakona je, da bo odslej naprej v državi 10 državnih bolnišnic, in sicer 1 v Belgradu in po 1 v posameznih banovinah.

Ljubljanska deželna bolnišnica bo odslej naprej v državnih rokah. Vse blaznice ravno tako v državni upravi. Druge bolnišnice bodo oskrbovale banske oziroma občinske uprave. Novi zakon ureja tudi vprašanje imovine oziroma prenos imovine posameznih bolnišnic. Dalje so v zakonu unešana določila glede mezd bolniških nastavljenecv, glede notranje ureditve bolnišnic, glede državnih podpor, o nadzorovanju in zdravljenju bolnikov itd.

Deputacija iz Črnomlja pri savskem banu

Zagreb, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne je sprejel ban Savske banovine deputacijo kmetov občine Radatovice v črnomeljskem okraju, ki so prosili pomoči pri ustanavljanju novih šol. Ban jim je obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči.

Razpust zagrebskega OUZD

Zagreb, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Z odlokom socialnega ministristva sta bila razpuščena ravnateljstvo in nadzorstveni odbor zagrebskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Za komisarja je postavljen zagrebski veletrgovec Franjo Holujević.

Izpred drž. sodišča

Belgrad, 23. jan. AA. V državnem sodišču za zaščito države se je danes popoldne nadaljevala razprava proti Milanu Barlu in tovarišem. Tretji dan razprave je trajal do 13. Sodni dvor je končal zasliševanje obtožencev in prečital dokazno gradivo. Razprava se je nadaljevala popoldne. Razsodba se bo izrekla v soboto 25. t. m. ob 11 popoldne.

Belgrajske vesti

Belgrad, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Glavni prosvetni svet je danes razpravljal o učnem načrtu na posameznih šolah. V načrtu ni nobenih bistvenih sprememb.

Belgrad, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Belgrajska borza je sklenila notirati Blairovo posojilo in Selingerjeve delnice.

Skoplje, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Skoplju potrebuje 48 uradnikov, predvsem vodje računovodstva in knjigovodstva, vodjo arhiva, knjigovodjo, pomočnike knjigovodij, administrativne uradnike itd. Točne podatke daje urad za zavarovanje delavcev v Skoplju.

Bolgarija in Italija

Sofija, 23. jan. (AA.) Bolgarski listi priobčujejo izjave bolgarskih politikov, ki so jih dali italijanskemu časnikarju Nurridianu. Zastopniki »Demokratskega zgovora« Cankov, Mihajlov, Madžarov, Taker in Vlačkov so za lojalno in iskreno politiko z Italijo. Vodja opozicije Malinov govori o velikem pomenu Italije, kar bo posebno važno sedaj, ko stopa Bolgarska v novo dobo mirne notranje preureditve. Nacijonalna liberalca Kulev in Smirnov zagovarjata pristranske odnose med obema državama brez vsakih rezerv. Georgije Markov pravi v imenu zemljoradniške stranke, da je njihova stranka za prijateljstvo z Italijo. Vendar pa misli, da tudi Italija ne sme zlorabiti tega prijateljstva v svoje pristranske namene. Pastuhov je govoril v istem zmislu. Delavski poslanec Kosturkov pravi v svoji izjavi, da je potrebno medsebojno zbliznanje z Italijo in Bolgarsko. Obrtnik Tabakov zagovarja tesne gospodarske stike in pričakuje od zbliznanja z Italijo velike gospodarske koristi za Bolgarsko. Le komunist Kaladžijev je mnenja, da pomeni sedanji režim v Italiji veliko nevarnost za svobodo balkanskih narodov.

Desetletnica češkosl. narodne cerkve

Vzroki ustanovitve čsl. narodne cerkve. Verske razmere v njej. Sredstva katol. obrambe. Nazadovanje čsl. narodne cerkve.

Ze pred vojno je bilo med češko duhovščino mnogo takih, ki niso bili zadovoljni s svojim poklicem. Češki katoličani niso imeli na znanstvenem in prosvetnem polju velikih glasnikov, ki bi kazali pot k božjim vrelcem. Manjkalo jim je ideologov, velikih in vplivnih krščanskih filozofov ter vzgojiteljev; zlasti pogubno pa je bilo za nje pomanjkanje nepristranskih zgodovinarjev. V dobi zmagovitega prodiranja narodne misli je češki narod iskral navdušenja in vedno svežih sil ter metod v svoji slavni zgodovini. A ravno zgodovinske knjige so bile pisane pristransko, v katoličanstvu sovražno duhu. Val narodnega navdušenja je zajel ves češki narod. Ker so ga zgodovinarji hranili z napačnimi nazori, da je bila katoliška cerkev vedno sovražnica češkega naroda, so se tem težje prenašali, da so bili katoliški škofje večinoma Nemci. Avstrijska vlada je namreč proti volji Vatikanu nastavljala v čeških krajih za škofo nemške plemiče, misleč, da bodo oni širili med Čehi avstrijsko državno misel in se borili proti češkemu narodnemu gibanju. Tako je nastal prepad med nemško višjo duhovščino ter češkimi duhovniki in verniki. Nemški škofje, ki so izšli iz plemiških krogov, niso poznali verskih potreb in nevarnosti svojih vernikov. Tudi v katoliških redovih na Češkem je vladalo mrtvilo. Tako niso našli ne duhovniki ne verniki nikjer tiste verske gonilne sile, ki bi jih navajala k poglobljenju verskega življenja. Ogromna večina duhovnikov se je vrgla v boj za narodne pravice in v politiko, zanemarjala pa potrebo poglobitve v moderne dušnopasirske probleme. Katoliški dnevnik »Čech« ni imel velikega vpliva, ker je mnogo zaostajal za svobodomiselnimi listi, razen tega pa je zanemarjal potrebe delovnih slojev in je bil zato svobodomiselnim dnevnikom nujno potreben tudi vernim katoličanom.

Revolucionarno in narodno gibanje je doseglo svoj višek po prevratu. Zato ni čudno, če je januarja 1920 odpadlo od katoliške cerkve 140 duhovnikov in osnovalo v Narodnem domu na Smihovu v Prazi »Českoslovaško narodno cerkev«. Duhovniki te nove krivoverske cerkve so bili tisti nezadovoljni nesrečniki, ki se niso versko poglabljali in ki deloma niso verjeli niti v Kristusovo božanstvo. Sam njihov patrijarh dr. Farsky je izdal katolikem, kjer ne priznava Kristusa za Boga. Zato so jih vneto podpirale svobodomiselnne stranice. Število odpadlih duhovnikov je zrastle na 300. Z bombastičnim nastopom so začeli agitacijo za odpad od katoličanstva in za vstop v svojo češkoslovaško cerkev. Dočim so bili prvi verniki te krivoverske cerkve res globoko verni ljudje, ki so hrepeli po verski poglobitvi in želeli da bi imela cerkev na Češkem bolj narodno lice, je v kratkem prišlo v čsl. narodno cerkev mnogo ljudi, ki so mislili, da je to najboljši način protikatoliškega boja. Zastoj sta svariila pred čsl. narodno cerkvijo vseuč. profesorja zgodovine dr. Pekař in dr. Šusta, ki jima nikdo ne more očitati k'erikalizma, saj je dr. Pekař narodni demokrat, dr. Šusta pa je bil za agrarno stranko celo minister. S pomočjo narodne cerkve je izstopilo iz katoliške cerkve nad 1 milijon 250.000 vernikov. Le na Moravskem, kjer je vsled dela za cerkveno zedinjenje imelo katoličanstvo bolj narodno lice in več apostolskega duha, jih je odpadlo samo 100.000.

Odkar se je začelo med Čehi gibanje za versko obnovo, čsl. narodna cerkev vidno nazaduje. Mnogo je k temu pripomnela tudi žalostna smrt obeh vočiteljev te krivoverske cerkve, dr. Zahradníka, bivšega ministra, in dr. Farskega. Obema je odgnil jarek, kar je ljudstvo smatralo za krizen božjo. Svetovaelavske slavnosti so lansko leto zajele ves češki narod brez ozira na politično pripadnost in tako dale katoličanstvu narodno lice. Zato se je lansko leto mnogo res pobožnih vernikov čsl. narodne cerkve zedinilo s katol. cerkvijo. Vsekakor pa mnogo vede praška proslava desetletnice obstoja čsl. narodne cerkve. Dočim se je namreč ob ustanovitvi čsl. narodne cerkve zbralo v Prazi, v središču odpadniškega gibanja, po več desetletijev ljudi pri raznih slovesnostih, se je ob letniški proslavi desetletnice kljub veliki agitaciji zbralo komaj 5000 duš.

—b—

Kriza bolgarske vlade

Sofija, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Ministra Cvetko Boboševski in Najdanov sta podala ustmeno ostavko. Zlasti Boboševski je zahteval, da se njegova ostavka takoj sprejme, na vsak način pa še pred povratkom Burva in Molova. Na prošnjo predsednika vlade Ljapčeva pa sta oba ministra odložila svojo ostavko do povratka kralja Borisa, čegar prihod se pričakuje vsak dan.

Sofija, 23. jan. AA. Današnje »Utro« priobčuje izjavo zemljoradniškega voditelja Radulova, da je nova bolgarska vlada mogoča le brez »Demokratskega zgovora«, ker je potrebno obsoditi vse, kar ima stike s temno preteklostjo. Nadalje je izjavil, da zemljoradniki ne smatrajo za neobhodno potrebo, da bi bili zastopani v novi vladi.

Varnostno vprašanje v ospredju

Prva plenarna seja londonske konference — Govori delegatov

London, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Prva plenarna seja pomorske razprave o življenjski konferenci se je začela danes dopoldne ob 10 v kraljini dvorani st. jammске palače pod predsedstvom MacDonalda za zaklenjenimi vrati. Sir Morie Hankey je bil soglasno izvoljen za glavnega tajnika in ravnatelja pisarne. Konferenca je nato sklenila, da bodo vsi šefi posameznih delegacij izvrševali pravice podpredsednikov, ki bodo menjaje z MacDonal-dom vršili na plenarnih sejah predsedstvene posle.

Angleški ministrski predsednik MacDonald je otvoril spletni razgovor o predmetu »Geografske in politične obrambne potrebe posameznih držav«. Naglašal je, da še ni prišel čas za točno formulirane preloge o jakosti posameznih brojev, tako da more biti današnji razgovor samo splešen in povečini politično informativen.

Kot prvi govornik je izjavil amer. delegat Stimson, da je potreba posameznih narodov glede obrambe držav relativna in da je odvisna od splešnih političnih razmer na svetu. Če bi se na konferenci posrečilo, da bi se našla pota in sredstva, s katerimi bi se zmanjšalo brodoge vsega sveta, je Amerika s svoje strani pripravljena, zmanjšati svoje brodoge v isti meri. Stimson je tudi izjavil, da je Amerika v najboljšem pomenu besede pripravljena, dovoliti Angliji pariteto glede vseh ladijskih vrst in glede celotne jakosti brojev.

Po kratkih govorih zastopnikov Avstralije in Kanade je dobil besedo Tardieu, ki je na podlagi francoske trgovinske in kolonialne statistike podal pregled o prekomorskih interesih Francije, ki so tako veliki, da pridejo glede materialne vrednosti in obsežnosti po vrsti takoj za svetovno gospodarskimi številkami Anglije in Amerike. Interes Francije zahteva, da domače ozemlje in kolonije tvorijo integralno enoto; položaj Francije na treh morjih in potreba, da more Francija iz prekomorskih pokrajin zavarovati večje transporte čet v domovino, povzroča francoski vladi posebno velike in težke obrambne naloge. Francija mora torej iz zemljepisnih, gospodarskih in vojaških vzrokov vzdrževati na morju sposoben obramben aparat. Ta objektivna potreba obrambe Francije bi se lahko olajšala na ta način, da bi se ustvarila politična in mednarodna pravna jamstva, ki bi bila zadostna, da potem ne bi bila potrebna vojaška obrambna sredstva. S tega stališča se francoska delegacija odrekala, določiti v sedanjem trenutku številčno gotove potrebe oboroževanja in smatra za primernejše, da se preje razpravlja o onih pravnih jamstvih, ki bi omogočila, da bi se objektivna potreba obrambe Francije relativno zmanjšala v obsegu danih jamstev.

Za njim je govoril MacDonald, ki je naglašal, da je narodna potreba obrambe vsake države v ozki zvezi z rizikom narodne eksistence. Potreba obrambe in varnost vsake države sta v najtesnejši medsebojni zvezi in MacDonald pozdravlja dejstvo, da je Tardieu to zvezo ostro preciziral. Nevarnost za Anglijo je

v tem, da je Anglija razmeroma majhen otok, oddaljen od Evrope 30 km, in da mora radi goste naseljenega prebivalstva vzdrževati svobodne zveze in dohode z vsem svetom. Svoboda na morju je za Anglijo vprašanje življenja in smrti. Angleška mornarica ni določena za to, da bi povečala moč ali ozemlje Anglije, temveč je samo jamstvo za pravico Anglije, da more svobodno živeti. Čim večje bo zaupanje angleškega naroda, da živi na svetu, na katerem Angliji nikdar ne bodo zaprta morja, tem lažje bo angleškemu narodu, izvršiti razorožitev.

Nato je izjavil italijanski delegat Grandi, da bo Italija na tej konferenci nastopala za maksimum razorožitve, kolikor jo je mogoče sedaj doseči. Italija pa prepušča državam, ki imajo močnejše brodoge, kakor je italijansko, da določijo sedaj možni minimum brodoge.

Italija se pripravlja na to, da uredi moč svojega brodoge v prihodnjih letih na podlagi minuma, ki ga bodo sklenile druge države. Italija je polotok in je odvisna od svobodnega dovoza z vsega sveta, kajti Alpe niso nobena zveza z drugim svetom, temveč samo gospodarska meja proti ostali Evropi. Minimalna potreba Italije glede obrambnih sredstev na morju se ravna po do sedaj še ne ugotovljeni moči najmočnejšega evropskega kontinentalnega brodoge (Francije). Manjšega brodoge, kakor je brodoge najmočnejše kontinentalne pomorske države, bi Italija ne mogla sprejeti. Dokler pa ta relacija ni zagotovljena, je Italija pripravljena sprejeti vsako mero razorožitve.

Ko je potem še japonski delegat Vakaruki izjavil, da hoče Japonska sodelovati pri tem, da se zavaruje mir na svetu in da se pospeši razorožitev, je bila konferenca odgodena do ponedeljka ob 10 dopoldne.

Prvi štirje dnevi — negativi

Pariz, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Pariški listi opozarjajo na to, da so bili prvi štirje dnevi londonske konference popolnoma negativni. »Petit Parisien« sporoča, da bi mogel transakejski predlog od meseca julija 1928 glede znanega predloga za združitev francosko-angleškega brodoge, ki je propadel radi energičnega protesta Amerike, služiti kot temelj za razpravo. Ta predlog je predvideval, da naj bi se omejile samo velike bojne ladje nad 10 tisoč ton in podmornice nad 600 ton, dočim bi bile manjše ladijske enote popolnoma proste.

Francosko-italijanski razgovor

London, 23. jan. (Tel. »Slov.«) V krogih ameriške delegacije se govori, da sta imela danes popoldne na seji zastopnikov petih držav Grandi in Tardieu daljši razgovor o skupni francosko-italijanski fronti v vprašanju Sredozemskega morja. Grandi je baje izjavil Tardieuju, da bo Italija na konferenci podpirala francoske cilje, če bi bila Francija pripravljena, začeti resne razgovore o Tunisu in Tripolisu.

Španska gradi silno novo brodoge

Cisto novo razmerje sil v Sredozemskem morju

London, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Mornariški poročevalci »Daily Telegraph« poročajo: Angleška mornariška misija, ki že več let reorganizira špansko brodoge, je v sporazumu s špansko vlado v zadnjih tednih izdelala velik graditveni program za špansko brodoge in dala v delo celo vrsto ladij, ki bodo, če se

dovršijo, lahko prevrgla vse račune o pariteti v evropskih vodah. Tako gradi Španija med drugim 2 veliki linijski bojne ladje z več kot 20.000 tonami in 8 topovi po 15 col ter 37 križark po 10.000 ton. List izjavlja, da je graditveni program Primo de Riverie vrgel bombo v predsobo londonske konference.

Pred sestankom avstr. parlamenta

Dunaj, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Po povratku zveznega kancelerja dr. Schobra iz Haaga se je na Dunaju že začelo živahno parlamentarno delo. Državni kanceler je danes poročal ministrskemu svetu, jutri pa bo poročal glavnemu odboru narodnega sveta o svojih pogajanjih v Haagu. Sredi prihodnjega tedna se bo sestal narodni svet, kateremu bo dr. Schober tudi predložil obširen ekspozé. Razen tega je treba rešiti agrarno reformo s tem, da se ustanovi nov sistem uvoznih listov za mleko, mlečne proizvode in konje, ter izvesti majhno spremembo volivnega zakona, po kateri se imajo v bodoče sestavljati volivne liste potom policije. Končno ima parlament skleniti, da se avstrijsko upravno sodišče popolnoma depolitizira.

Madjarsko posojilo

Budimpešta, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Beihlen, ki se sedaj nahaja v Parizu, se tam s podporo Loucheurja pripravlja za najem novega madjarskega inozemskega posojila.

Anglija za kmeli'svo

London, 23. jan. AA. Spodnja zbornica je razpravljala o predlogu, da poviša podpora pridelovalcem sladkorne pese. Prvotna podpora treh milijonov šterlingov, ki je predvidena do 31. marca 1930, bo zvišana na 4 milijone in 250.000 šterlingov.

Nemška vlada za haaški sporazum

Berlin, 23. jan. (AA.) Ministrski svet je na večerajšnji seji soglasno odobril delo nemške delegacije v Haagu. Nemški delegaciji je bila izročena zahvala. Potrebni zakonski predlogi o haaškem sporazumu in Youngovem načrtu bodo predloženi parlamentu prihodnji teden.

O orčen'e češkoslovaških listov proti angl. delegatu v Haagu

Praga, 23. jan. (Tel. »Slov.«) »Lidove Noviny« so ogorčene radi postopanja Snowdena nasproti dr. Benešu. Snowden je v zadnji nočni seji haaške konference od nedelje na ponedeljek pri razpravi o vrnitvi imetja Habsburžanom izjavil, da je postopanje v vprašanju zaplenitve tega imetja lahko primerjati s postopanjem žepnega tatu, ki je ukradel uro in potem izjavil, da jo vrne samo, če mu jo plačajo. »Lidove Noviny« dostavljajo, da se noben zastopnik starega konservativnega reda ni poslužil takega primera, kakor laburist Snowden. Tudi »Narodni Listy« napadajo Snowdena radi tega izraza.

Mania — zarubljen

Budimpešta, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Romunski ministrski predsednik Maniu je bil danes v Budimpešti sodno zarubljen, ker ni plačal davkov. Popolnoma je pozabil, plačati davke za posestva svoje matere v Badaszonyju, radi česar je moral prositi pri madjarskih finančnih oblastvih za odlog.

Statistika podmornic

Nobeno pomorsko vojno orožje ne zanima javnost tako zelo, kot podmornice. Na washingtonski konferenci leta 1922 je sicer pet pomorskih velebil podpisalo dogovor, ki regulira gradnjo velikih bojnih ladij in nosilk za hidroplane, niso se pa mogle zediniti glede gradnje in števila podmornic.

Od washingtonskega dogovora do danes je preteklo skoraj osem let — a države se oborožujejo dalje. Tudi podmornice se kar naprej grade. Trenutno obstoja 21 držav, ki imajo podmornice, v kratkem bo treba prišteti še dve tako da jih bo 23.

Na vseh sedmih morjih plava danes izgotovljenih podmornic 504. Od teh jih pripada Ameriki skoraj četrtina, namreč 123. Vendar najmodernejšega tipa jih je le malo, nad polovico je bilo zgrajenih med vojno. Pač pa ima zelo moderne podmornice Francija. Število zgrajenih znaša 72, v delu jih je 22. Večina so iz povojne dobe. Takoj za Francijo sledi Japonska z impozantnim številom 66 izgotovljenih, modernih podmornic, 5 jih je v delu. Šele za Japonsko pride Anglija, ki ima 59 zgrajenih podmornic, večina starejšega izvora. 4 so v gradnji. Italija ima 44 zgrajenih podmornic, a gradi jih 16 novih. Od izgotovljenih jih je 27 vojno delo, 16 pa je modernih iz zadnjih let.

Toraj pet velebil, ki sede pri londonski konferenci, poseda 364 podmornic ali 72 odstotkov od vseh, ki so na svetu. Ostale države imajo le 104 podmorske čolne in sicer: Holandska 24 (6 v gradnji), Švedska 19, Španija 16 in Danska 13. Španija ima jako moderne podmornice in poleg tega še 6 v gradnji. Rusija jih ima 11 v Severnem in 5 v Črnem morju. Čile in Norveška vsaka po 9, Grčija 6 itd.

Izmed obstoječih podmornic je bilo pred vojno zgrajenih 38, pred vojno 172. Med leti 1918 do 1922 (washingtonski dogovor) 116 in po washingtonskem dogovoru 187. Seveda niso vse podmornice enako velike. Prave podvodne križarke ima Francija, ki dosežejo 4000 ton tonaže, medtem ko finski podmorniki nimajo več kot sto ton, ker so pripravnejši za tamošnje pomorske razmere.

Nesreča velikega parnika

Hamburg, 23. jan. (Tel. »Slov.«) »Monte Cervantes«, ogromen 14.000 tonski parnik nemške proge Hamburg—Južna Amerika je s 1000 potniki pri zabavni vožnji iz Buenos Airesa na Ognjene otoke zadel ob skale v Magelhaensovem prelivu. Potnike in tovor so morali spraviti v rešilne čolne. Smatra se, da je parnik izgubljen. Predlansko leto je bil ta parnik na potovanju v Severnem morju težko poškodovan po plavajočem ledu. Tedaj je parnik priklinal na pomoč ruskega ledolomilca »Krasina«, ki je takrat vodil rešilno ekspedicijo za Nobilov zrakoplov »Italia«. »Krasinovic« potapljačem se je takrat posrečilo, da so parnik osvobodili.

Najnovejše vesti poročajo iz Južne Amerike, da so bili vsi potniki parnika rešeni v popolnem miru. Ne da bi nastala panika, je parnik spustil v morje vse svoje rešilne čolne in potniki so bili rešeni tako, da jih je vzela na svoj krov argentinska transportna ladja »Vicente Lopez«. Nesreča se je zgodila v sredo opoldne v prelivu Beagle blizu svetilnika Eclairer.

Tagore pri Gandhi'u

Ahmehabad, 23. jan. AA. Pesnik Rabindranat Tagore je obiskal indijskega nacionalističnega voditelja Gandhija. Gandhi je izjavil, da je odločen za govornik svobode v Indiji, da pa ni sovražnik Anglije.

Grško-španska razsodiščna pogodba

Atene, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Danes je bila v Atenah podpisana grško-španska pogodba o razsodišču. Nekateri listi pripisujejo temu dogodku veliko važnost, ker je ta pogodba prehitela londonska pogajanja o pomorski moči v Sredozemskem morju.

Mednarodni šahovski turnir

San Remo, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Danes so se odigrale višje partije. Rubinstein je premagal Colleja, igra Yates-Ahues pa je bila remis. Aljehin je dobil višje partijo proti Maroczyju po dogotrajni končni igri. Stanje: Aljehin 5, Tartakower 4, Bogoljubov, Niemcevič 3½, Kmoch, Spielmann, Vidmar 3, Ahues, Rubinstein, Yates, Grau, Maroczy in Monticelli 2½, Colle 2, Araiza in Romy 1½.

Razne vesti

A'ene, 23. jan. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne je bilo v Korintskem zalivu in na otoku Kiosu več močnih potresnih sunkov.

London, 23. jan. AA. V Whiteoocku v bližini Vancouverja je strahovit požar upepelil 15 trgovskih parnikov. Škodo cenijo na milijon dolarjev.

Oran, 23. jan. AA. Varnostno oblastvo je prišlo dobro organizirano družbo trgovcev, ki se je pečala s tihotapstvom orožja in municije.

Dunajska vremenska napoved. Dosedanje vreme bo trajalo še nadalje.